

**ПО ЧЕТИРИГОДИШНАТА КАМПАЊА:
СТАВОВИ КОН АБОРТУСОТ ПОМЕГУ
ОПШТАТА ПОПУЛАЦИЈА И ГИНЕКОЛОЗИТЕ
ВО МАКЕДОНИЈА**

Квантитативно истражување

Издание на:

Асоцијација за здравствена едукација и истражување – ХЕРА

во Скопје, октомври 2013 година

www.hera.org.mk

Меѓународната федерација за планирано родителство (МФПР) обезбедува услуги на глобално ниво и е лидер во застапувањето за сексуално и репродуктивно здравје и права за сите. Ние сме движење составено од национални организации од целиот свет коишто работат со и за заедниците и поединците.

Автор: **Биљана Угуровска**

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

618.39:316.654(497.7)(047.3)

УГУРОВСКА, Биљана

**По четиригодишната кампања : ставови кон абортусот помеѓу општата
популација и гинеколозите во Македонија / [Биљана Угуровска]. -**

**Скопје : Х.Е.Р.А. - Асоцијација за здравствена едукација и
истражување, 2013. - 27 стр. : граф. прикази ; 30 см**

Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-4598-18-3

а) Абортус - Ставови и мислења - Македонија - Истражувања

COBISS.MK-ID 94906122

1. ВОВЕД

Абортусот или прекинувањето на несаканата бременост претставува едно од најконтроверзните прашања во светот, кое постојано предизвикува жестоки јавни дебати. Сè до неодамна, кај нас во јавноста дебатата за абортус никогаш не се водела со толку голема заинтересираност како што е тоа случај во други земји од светот, ниту пак имало дијаметрално спротивни ставови, веројатно поради тоа што уште од **1972 година во Република Македонија постои прилично либерален закон за прекинувањето на бременоста**, со кој на жената ѝ е загарантирано правото самостојно да одлучува за својата бременост, како и правото за слободен пристап до абортус. Меѓутоа, неодамнешните измени во законската регулатива за абортус кои беа донесени по скратена постапка, без консултација на стручната јавност и без јавна расправа, навистина предизвикаа лавина од бурни реакции во медиумите и во јавноста. Всушност, овие измени и дополнувања на законот предвидуваат **задолжително поднесување на писмено барање** за прекинување на несаканата бременост од страна на жената до здравствената установа, по што следи **задолжително советување** за можните предности од продолжувањето на бременоста, како и за ризиците по здравјето на жената од спроведувањето или неспроведувањето на абортусот, и конечно се одредува **задолжително чекање од три дена** после советувањето за да направи медицинската интервенција на прекинување на бременоста. Според реакциите на експертите и невладините организации, **законските измени го ограничуваат правото на слободен избор на жената** и дополнително го усложнуваат и го бирократизираат процесот на добивање на здравствената услуга абортус.

Меѓутоа, на измените во законската регулатива за прекин на несаканата бременост, им претходеше интензивна медиумска кампања насловена како **„Избери живот, имаш право на избор“**. За оваа кампања, Владата на Р. Македонија во 2009 година отвори јавен повик за снимање на рекламни **ТВ спотови за објаснување на последиците и ризиците од абортусот**, при што за кампањата се наведени три основни цели, кои јасно ја исцртуваат нејзината анти - абортус позиција: *„да се информира за живиот организам кој почнува да се развива во телото на мајката (информации ќе треба да укажат дека со абортусот се одзема живот на веќе оформен организам), да се укаже на здравствените компликации, како и психичките последици што можат да настанат по абортусот, да се потенцира дека создавањето на нов живот - сопствено дете е божји благослов и дека тоа е нешто најубаво што може да му се случи на човекот“*. Анти - абортус кампањата започнува да се емитува најинтензивно на почетокот на 2011 година и се состои од вкупно **шест¹ рекламни видео спотови насловени како Млади, Аргументи, Родител, Фетус, Бетовен и Богатство** кои сè уште се прикажуваат на телевизиските екрани. Во секој од спотовите е присутна по некоја од трите основни комуникациски цели, кои владината кампања ги поставила во јавниот повик.

¹ До завршувањето на периодот на прибирање податоци за истражувањето.

1.1. ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Бидејќи досега во Р. Македонија не е спроведено ниту едно истражување кое е целосно фокусирано кон ставите за абортус, една од целите на ова квантитативно истражување претставува **испитување на ставовите кон абортус на дескриптивно ниво, помеѓу генералната популација и помеѓу стручната јавност, односно гинеколозите.** Понатаму, предмет на ова истражување е да се испита **свесноста за телевизиската кампања против абортус „Избери живот, имаш право на избор“; нејзиниот комуникациски ефект и влијанието врз ставовите кон абортус** на граѓаните во Македонија. Конечно, третата цел на истражувањето е да се процени **како општата популација и гинеколозите ги доживуваат новите законски измени за прекинувањето на несаканата бременост.**

1.2. МЕТОДОЛОГИЈА

Квантитативното истражување беше спроведено преку **телефонска анкета**, а прибирањето на податоците се одвиваше во јули 2013 година, во два дела: помеѓу општата популација и помеѓу гинеколозите во Р. Македонија. Во првиот дел, податоците се прибираа на национален примерок од **1252 испитаници**, репрезентативен по пол, возраст, националност, место на живеење и регион. Популациската рамка го опфати населението од 15-64 години. Од вкупниот број на испитаници 51% се машки и 49% жени, додека според етничката припадност 72% се Македонци, 24% Албанци, а другите националности се застапени со 4%. Во поглед на возраста, најмладите испитаници од 15-24 години, учествуваат со 20% во примерокот, граѓани на возраст од 24-44 години има 46% и 34% од испитаниците се на возраст од 45-64 години. Според местото на живеење, испитаниците од рурална средина се вклучени со 39%, додека процентот на населението од градските подрачја изнесува 61%. Во вториот дел од истражувањето, беше направен обид да се контактираат телефонски 193 гинеколози, меѓутоа анкетата беше спроведена помеѓу 55 од нив.

Прашалникот со кој се прибираа податоците помеѓу општата популација, содржи вкупно **25 прашања, поделени во четири секции: прашања кои се однесуваат на ставовите кон абортусот, на комуникациските ефекти од ТВ кампањата „Избери живот, имаш право на избор“, на ставот кон новите измени во законот за абортус и демографска секција.** Во однос на типот на прашањата, 4 беа од отворен, а останатите од затворен тип, со еден можен одговор. Прашалникот наменет за гинеколозите беше составен од вкупно од 14 прашања, од кои 4 отворени и 10 затворени прашања со еден можен одговор. Прашалникот беше поделен на **секција за ставовите кон абортусот** (скоро идентична како и за општата популација, само што содржи едно прашање помалку), **секција за ставовите кон новите измени во законот за абортус и демографски дел.** Пред да започне фазата на прибирање на податоци, двата прашалници беа тестирани на примерок од дваесет испитаници и двајца гинеколози, со цел да се утврди разбирливоста и соодветноста на прашањата.

Податоците кои беа собрани се **обработени со фреквенција и пропорција на одговорите, а прикажани се графички, на ниво на целиот примерок и во табели, групирани според демографските карактеристики.** Резултатите кои се прикажани и дискутирани во овој извештај, се **статистички значајни на ниво од 95%.** Маргината на грешка изнесува ± 2.8 за интервал на сигурност од 95%.

1.3. ОГРАНИЧУВАЊА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Имајќи ја предвид дескриптивната природа на ова истражување, основната цел беше квантитативно да се опишат ставовите кон абортус помеѓу општата популација, а притоа да се обезбеди што е можно поголема репрезентативност на резултатите. Меѓутоа за сметка на прецизноста на резултатите и можноста да се генерализираат наодите врз целата популација во Р. Македонија, ова квантитативно истражување не обезбедува подлабоки увиди во однос на природата на ставовите кон абортус, ниту за причинско - последичната поврзаност со други варијабли кои би можеле да влијаат врз формирањето или менувањето на ставовите за абортус.

Дополнително ограничување може да претставува тоа што по завршувањето на фазата на прибирање на податоци за истражувањето, во септември 2013 година, на телевизиите се појави уште еден спот од владината кампања „Избери живот, имаш право на избор“, во кој абортусот е претставен како убиство, а во истиот период на телевизиите се емитуваше спот, кој претходно беше достапен на интернет, потпишан од невладината организација, во кој беа прикажани вознемирувачки слики. Овие два спота не беа земени предвид при развојот на прашалникот, ниту пак при собирањето и обработката на податоците.

Исто така, тешко е прецизно да се утврди влијанието на медиумската кампања *Избери живот, имаш право на избор*, врз ставовите за абортус помеѓу генералната популација во Македонија, бидејќи не располагаме со информации за нивните ставови кон абортусот пред започнувањето на медиумската кампањата. Затоа мерка за влијанието на кампањата претставуваат изјавите на самите испитаници, односно нивната самоперцепција за тоа дали ТВ кампањата успеала да предизвика промена во нивниот став кон абортус.

2. РЕЗУЛТАТИ И ЗАКЛУЧОЦИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО ПОМЕГУ ОПШТАТА ПОПУЛАЦИЈА

2.1. СТАВОВИ КОН АБОРТУСОТ

Во ова истражување, ставовите кон абортусот беа разгледувани од три аспекти: како *генерален став кон абортусот*, преку степени на согласување или несогласување со изјавата „жената треба сама да одлучува за својата бременост“, како *став за ризичноста и можните здравствени последици* од легалниот абортус и конечно, преку *оправдувањето или осудувањето на жената која абортирала*.

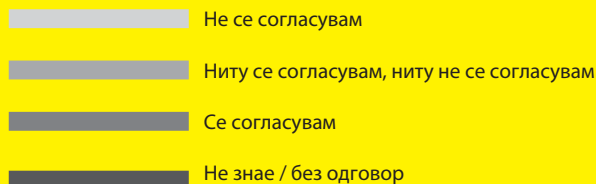
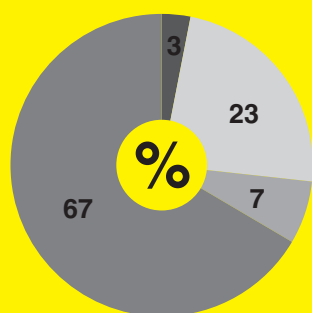
ГЕНЕРАЛЕН СТАВ КОН АБОРТУСОТ

Студиите кои го испитуваат јавното мислење кон абортусот, најчесто се заинтересирани за варијациите на ставот во поглед на ограничувањето, односно едноставноста на пристапот до абортус, истражувајќи ги преку различни ситуации во кои прекинувањето на бременоста треба да биде оправдано, или пак се обидуваат да утврдат дали според јавноста абортусот треба да биде легален или не. Меѓутоа, со оглед на тоа што веќе 40 години во Р. Македонија абортусот претставува уставно и законски загарантирано право на секоја жена и цивилизациски стекната вредност, дебатата со која се поставува под прашање легалноста на абортусот не е релевантна. Во овој контекст, истражувањето беше насочено кон испитување на генералниот став за абортусот преку прашање за согласност или порекнување на правото на жената самостојно да одлучува за прекинување на бременоста.

ГРАФИКОН 1 ////

Генерален став кон абортусот

Дали се согласувате или не се согласувате со следното тврдење:
жената во Р.М. треба сама да ја донесе одлуката за абортус?

N=1252

Како што може да се забележи од графиконот 1, мнозинството испитаници (67%) сметаат дека жената треба сама да ја донесе одлуката за абортус, а 23% од испитаниците не се согласуваат со наведеното тврдење. Исто така, мал дел од сите испитаници (7%) изразиле неодреден став кон абортусот.

ГРАФИКОН 2 /////

Причини зошто жената треба сама да одлучи за абортусот

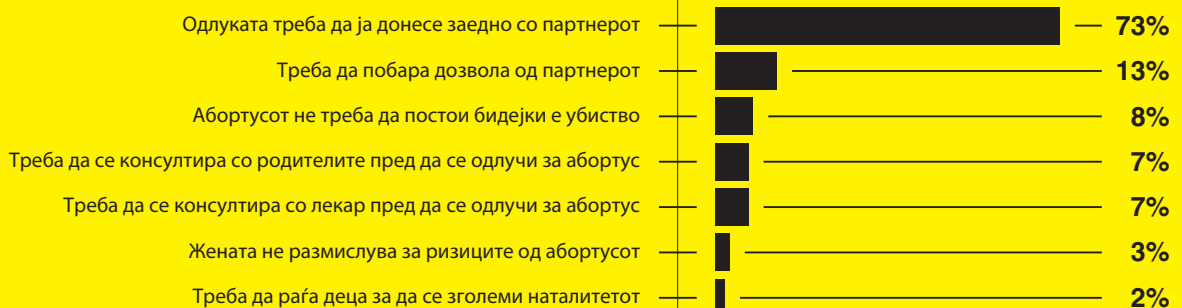

N=840

Испитаниците кои изјавиле дека жената треба сама да донесе одлука за абортус, сметаат дека правото на жената за абортус не треба да се ограничи, поради тоа што *никој друг освен жената не може да одлучи за нејзината бременост* (36%), *бидејќи се работи за нејзино тело и нејзин живот* (33%) и затоа што *единствено жената може да знае дали е подготвена да биде мајка* (24%).

ГРАФИКОН 3 /////

Причини зошто жената НЕ треба сама да одлучи за абортусот

N=287

Граѓаните кои не се согласуваат дека жената треба сама да одлучи за абортус, најчесто сметаат дека нејзиното право треба да се ограничи бидејќи оваа одлука *треба да се донесе заедно со партнерот* (73%). Иако со значително пониска фреквенција, како останати причини за ограничување на правото на абортус се споменати и дека жената *треба да добие дозвола од партнерот* (13%), дека *абортусот воопшто не треба да постои бидејќи е убиство* (8%), дека *жената треба да се консултира со родителите* (7%) и дека *треба да се консултира со лекар* (7%).

ТАБЕЛА 1 //		Профил на испитаниците кои се согласуваат дека жената треба сама да одлучи за абортус
%	Се согласуваат дека жената треба сама да донесе одлука за абортус	
	71%	25 - 44 години
	70%	Женски пол
	76%	Македонска етничка припадност
	75%	Урбано место на живеење
	80%	Вардарски регион
	75%	Вработени
	81%	Високо образование
	75%	Православна религиозна определба
	83%	Над 42.000 денари месечен приход во домаќинството

Погоре во табелата 1 е прикажано како изгледа типичниот профил, според демографските карактеристики, на испитаниците кои сметаат дека абортусот треба да биде право на слободен избор на жената. Во оваа смисла, граѓаните кои најмногу се согласуваат дека жената треба сама да одлучи за абортус, се на возраст од 25-44 години, од женски пол и македонска етничка припадност, кои живеат во урбани средини, имаат високо образование, вработени се, имаат високи месечни приходи во домаќинството и се со православна вероисповед. Најголем број испитаници кои се согласуваат дека жената сама треба да одлучи за абортус има во вардарскиот регион.

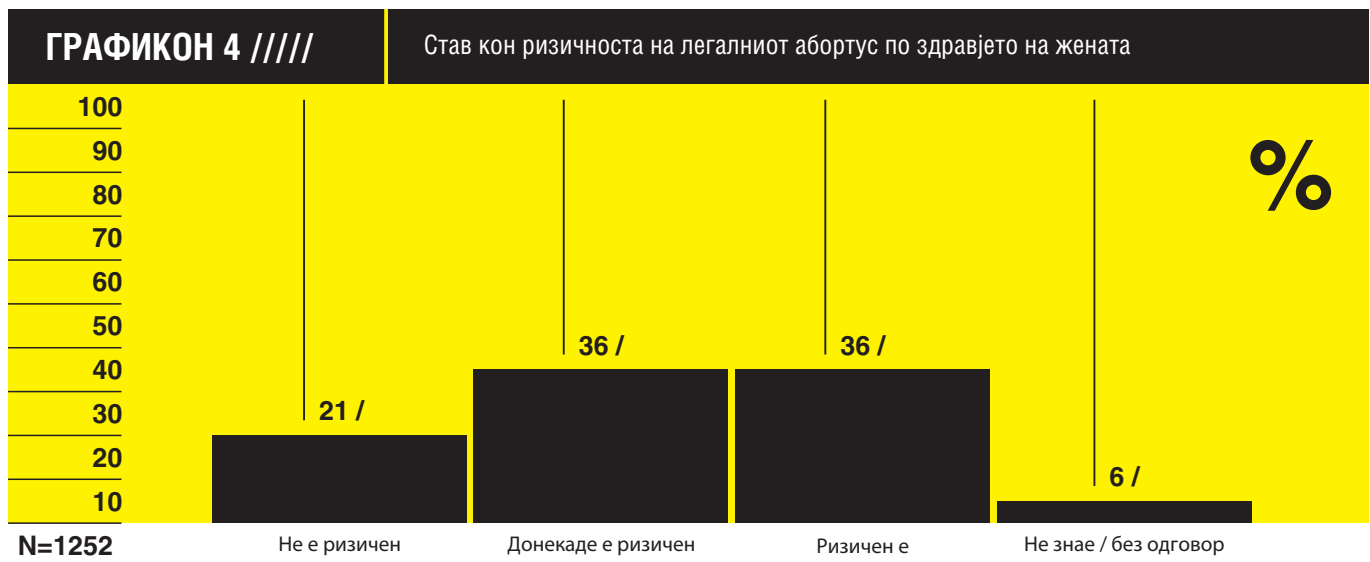
ТАБЕЛА 2 //		Профил на испитаниците кои НЕ се согласуваат дека жената треба сама да одлучи абортус
%	Не се согласуваат дека жената треба сама да донесе одлука за абортус	
	31%	15 - 24 години
	45%	Албанска етничка припадност
	33%	Рурално место на живеење
	40%	Полошки регион
	34%	Ученици / студенти
	33%	Основно образование
	44%	Муслиманска религиозна определба
	28%	До 12.000 денари месечен приход во домаќинството

Од табелата 2 може да се забележи дека граѓаните кои најчесто сметаат дека жената не треба сама да одлучи за прекинување на бременоста се Албанци на возраст од 15-24 години, кои живеат во рурални средини и сè уште се во училиште или студираат, највисокиот степен на образование кое го завршиле е основно, имаат муслиманска религиозна определба и најниски месечни примања во домаќинството. Испитаниците од полошкиот регион најмногу изразиле несогласување со тврдењето дека жената треба сама да ја донесе одлуката за абортус.

СТАВ ЗА РИЗИЧНОСТА И МОЖНИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД ЛЕГАЛНИОТ АБОРТУС

Ставот за ризичноста на легалниот абортус се испитуваше со две прашања од затворен тип, од кои едното се однесува на ставот кон ризичноста на оваа медицинска интервенција по здравјето на жената, а беше мерен на скала од три степени. Другото прашање пак, бараше од испитаниците да дадат свое мислење за осум здравствени компликации (инфекции, повреди на матката, отстранување на матката, компликации од анестезија, тешки психолошки последици, неплодност, сепса и смрт на бремената жена), односно на четиристепена скала да проценат колкава е веројатноста после легалниот абортус да се појави секоја од овие здравствени последици. Од здравствените компликации кои се испитуваат во ова истражување, освен смрт на бремената жена, сите останати се наведуваат во еден од видео спотовите на кампањата *Избери живот, имаш право на избор*, насловен како Аргументи.

Повеќе од две третини од испитаниците сметаат дека легалниот абортус вклучува одреден ризик, при што 36% имаат став дека оваа медицинска интервенција е ризична, а за 36% прекинувањето на бременоста е донекаде ризично. Само 21% од сите испитаници одговориле дека легалниот абортус не е ризичен.

ГРАФИКОН 5 ////

Здравствени последици од легалниот абортус

аритметичка
средина

	1	2	3	4	5	аритметичка средина
Инфекции	4	45	24	4	23	2.37
Неплодност	5	45	23	2	25	2.29
Тешки психолошки последици	9	39	20	5	26	2.29
Повреди на матката	5	46	21	3	26	2.29
Компликации од анестезија	7	43	12	2	35	2.15
Сепса	10	38	11	1	40	2.04
Отстранување на матката	11	39	9	2	39	2.02
Смрт на бремената жена	23	38	5	1	33	1.77

N=1252

Скоро никогаш

Ретко

Често

Скоро секогаш

Не знае / без одговор

Аритметичката средина која е прикажана на графиконот е пресметана за скала на одговори од 1 до 4, каде што 1 е скоро никогаш, 2 е ретко, 3 е често и 4 е скоро секогаш. Од прикажаниот графикон може да се забележи дека мислењето на граѓаните за веројатноста да се случат осумте здравствени последици после легалниот абортус, најмногу гравитира околу одговорот „ретко“. Доколку ги разгледаме здравствените компликации според аритметичката средина, инфекциите (2.37) се издвојуваат како најверојатната последица која според испитаниците би можела да се случи после легалниот абортус, а потоа следуваат неплодност (2.29), тешки психолошки последици (2.29) и повреди на матката (2.29). Од друга страна пак, после легалниот абортус, најмалку веројатна здравствена компликација е смрт на бремената жена (1.77).

ТАБЕЛА 3 ////

Профил на испитаниците кои сметаат дека легалниот абортус е ризичен

%

Легалниот абортус е ризичен

41%	15 - 24 години
42%	Женски пол
51%	Албанска етничка припадност
46%	Рурално место на живеење
46%	Полошки регион
41%	Невработени
55%	Основно образование
50%	Муслиманска религиозна определба
46%	До 12.000 денари месечен приход во домаќинството

Според демографските карактеристики, најчесто испитаниците кои сметаат дека легалниот абортус е ризичен се со основно образование, од женски пол, албанска етничка припадност и муслиманска религиозна определба, невработени, со најниски приходи во домаќинството и живеат во рурални населени места. Испитаниците од полошкиот регион најмногу сметаат дека абортусот е ризичен, во споредба со останатите региони.

ОСУДУВАЊЕ НА ЖЕНАТА КОЈА АБОРТИРАЛА

Осудувањето или оправдувањето на жената која ја прекинала бременоста е третиот аспект преку кој се разгледуваа ставовите кон абортус во ова истражување. Во тој поглед, од испитаниците се бараше да одговорат дали според нив, жената којашто абортирала направила погрешен избор. Всушност, одговорите на ова прашање можат донекаде да обезбедат слика за степенот на осуда кој постои помеѓу граѓаните во Македонија, односно за придавањето негативни карактеристики на оние жени коишто абортирале.

ГРАФИКОН 6 ////

Осудување на жената која абортирала

N=1252

Според прикажаниот графикон, 39% од сите испитаници изјавиле дека жената што абортирала направила погрешен избор, а 35% сметаат дека жената не постапила погрешно. Останатите 26% од испитаниците или не знаеле или не сакале да одговорат на ова прашање, што дополнително укажува дека ова прашање имплицира разрешување на морална дилема, па затоа и голем дел од испитаниците избегнуваат да дадат одговор.

ТАБЕЛА 4 ////

Профил на испитаниците кои ја осудуваат жената што абортирала

%

Жената која абортирала направила погрешен избор

45%	15 - 24 години
44%	Женски пол
66%	Албанска етничка припадност
59%	Рурално место на живеење
53%	Полошки регион
49%	Невработени
63%	Основно образование
64%	Муслиманска религиозна определба
53%	До 12.000 денари месечен приход во домаќинството

Од Табелата 4 може да се забележи како изгледа профилот на граѓани кои најчесто ја осудуваат жената што абортирала. Станува збор за најмладите испитаници од 15-24 години, од женски пол, албанска етничка припадност, кои живеат во рурални средини, невработени, со основно образование, муслиманска вероисповед и најниски месечни примања во домаќинството. Во полошки регион се наоѓаат најголем број на граѓани кои сметаат дека жената што абортирала направила погрешен избор.

ЗАКЛУЧОЦИ

1. Мнозинството граѓани во Македонија (67%) имаат став дека жената треба самостојно да ја донесе одлуката за абортус, поради тоа што го почитуваат физичкиот и психичкиот интегритет на жената, како и нејзиниот личен избор.

Според резултатите од истражувањето, граѓаните сметаат дека абортусот е право на слободен избор на жената, бидејќи 67% од сите испитаници изјавиле дека жената е таа што треба да ја донесе одлуката за абортус. При образложувањето на својот став, испитаниците во преден план наведуваат причини кои во најголема мера изразуваат почитување на физичкиот и психичкиот интегритет на жената, истакнувајќи ја важноста на нејзиниот личниот избор при донесувањето на одлуката за абортус. Па така, најчесто споменувани причини зашто жената треба сама да одлучи за абортусот се следниве: *единствено жената има право да одлучи за својата бременост (36%), се работи за нејзиното тело и за нејзиниот живот (33%), само жената може да знае дали е подготвена да биде мајка (24%)* и дека *абортусот е нејзино лично право на избор (15%)*.

2. Помал дел од граѓаните во Македонија (23%) сметаат дека жената не треба самостојно да донесува одлука за прекинување на бременоста, туку и партнерот треба да учествува во донесувањето одлуката.

Граѓаните кои изјавиле дека жената не треба сама да одлучи за прекинувањето на бременоста (23% од сите испитаници), најчесто својот став го аргументираат со тоа што сметаат дека одлуката за абортус *треба да се донесе заеднички со партнерот (73%)*. Иако останатите причини за поседување овој став се застапени со многу помала фреквенција, сепак вреди да се споменат, бидејќи изразуваат комплетно негирање на правото за абортус, но и големо сомневање и недоверба во способноста на жената да донесе одлука: *жената треба да побара дозвола од партнерот (13%), треба да се консултира со родителите (7%), треба да се консултира со лекар (7%),* додека 8% од одговорите го евалуираат абортусот како убиство, укажувајќи на тоа дека оваа медицинска интервенција воопшто не треба да постои.

3. Според поголемиот дел од испитаниците, абортусот претставува донекаде ризична или ризична медицинската интервенција по здравјето на жената, додека најчестите здравствени компликации кои се очекува да се појават после легалниот абортус се инфекции, неплодност, тешки психолошки последици и повреди на матката.

Само мал дел од испитаниците (21%) имаат став дека легалниот абортусот не е ризичен, а за останатите оваа медицинска интервенција со себе носи и одреден ризик, при што 36% изјавиле дека абортусот е донекаде ризичен и исто толков процент дека абортусот е ризичен. За сите осум здравствени последици за коишто беше побарано да се искаже мислење колку е веројатно да се случат после легалниот абортус, како најчести здравствени проблеми се издвојуваат *инфекциите* по што следуваат *неплодност, тешки психолошки последици и повреди на матката*. Од друга страна пак, смртта на бремената жена е последица која според испитаниците е најмалку веројатно да се случи. Исто така, во однос на здравствените компликации, има доста испитаници (23%-40%) кои не знаеле или не сакале да одговорат, што наведува на заклучок дека дел од граѓаните се неинформирани за ризиците од медицинската процедура на легалниот абортус.

4. Иако не е многу доминантно, сепак постои осудување на жената која абортирала, бидејќи 39% од испитаниците сметаат дека жената која се одлучила да абортира направила погрешен избор.

Во поглед на осудувањето, односно оправдувањето на жената што абортирала, кое беше мерено со прашањето дали испитаниците сметаат дека таа направила погрешен избор, од вкупно 1252 испитаници кои одговориле на прашањето, 39% не ја оправдуваат жената, за 35% жената не донела погрешна одлука, а 26% не знаеле или не сакале да одговорат. Иако помеѓу одговорите немаше значајни статистички разлики, процентот на граѓани (39%) кои ја осудуваат жената воопшто не е за занемарување.

5. Постои поврзаност помеѓу социо - демографските карактеристики и ставовите кон абортус, па така, најмладите испитаници на возраст од 15-24 години, од албанска етничка припадност, кои живеат во рурални подрачја и кои имаат понизок социјален статус, најчесто сметаат дека жената не треба сама да ја донесе одлуката за прекинување на бременоста, имаат став дека абортусот е ризичен и најмногу изразуваат осуда кон жената која абортирала.

2.2. ЕФЕКТИ НА ТВ КАМПАЊАТА „ИЗБЕРИ ЖИВОТ, ИМАШ ПРАВО НА ИЗБОР”

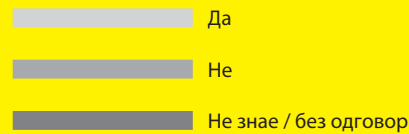
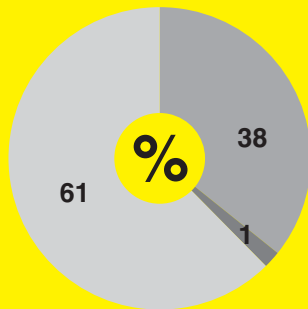
Во втората секција од истражувањето помеѓу генералната популација, фокусот беше насочен кон испитување на свесноста на граѓаните за владината ТВ кампањата против абортус, нејзините комуникациски ефекти и нејзиното влијание врз ставовите за абортус на општата популација.

СВЕСНОСТ ЗА ТВ КАМПАЊАТА ИЗБЕРИ ЖИВОТ, ИМАШ ПРАВО НА ИЗБОР

Свесноста за кампањата се однесува тоа дали испитаниците гледале, односно дали се сеќаваат на некој од видео спотовите кои се дел од владината кампања против абортусот.

ГРАФИКОН 7 ////

Свесност за ТВ кампањата избери живот, имаш право на избор

N=1252

Помеѓу граѓаните во Македонија, постои висока свесност за постоењето на телевизиската кампања „Избери живот, имаш право на избор“, бидејќи 61% од сите испитаници изјавиле дека гледале барем еден од видео спотовите кои се дел од оваа кампања.

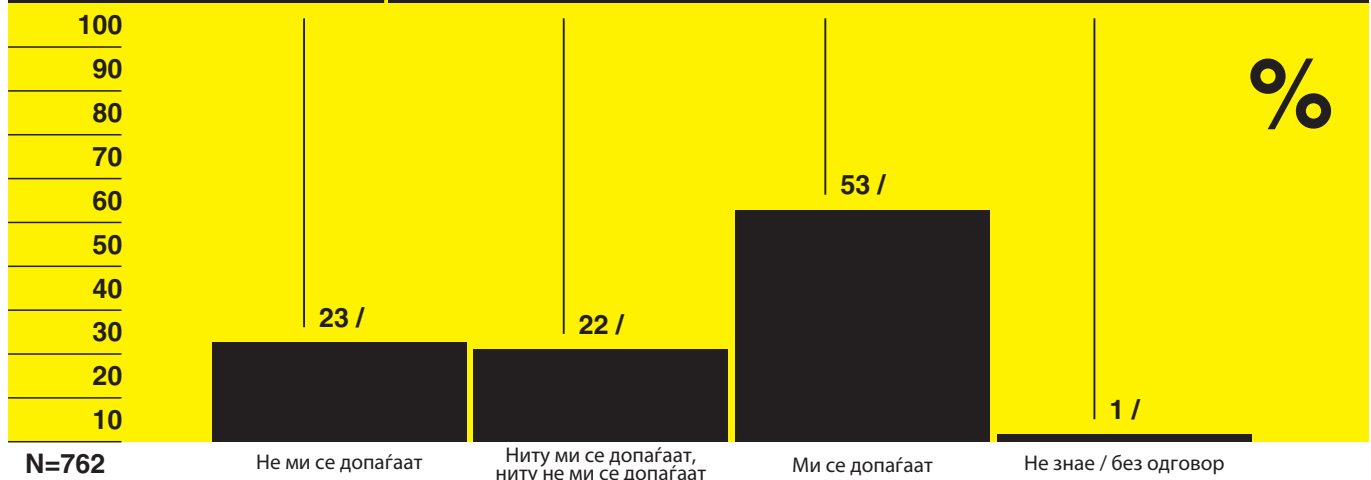
Според анализата по социо-демографските варијабли (која графички не е прикажана) највисока свесност за владината кампања има помеѓу Македонците (67%), кои живеат во урбани средини (68%), со високо образование (72%), од православна вероисповед (67%), кои припаѓаат во категоријата со највисоки месечни приходи во домаќинството (75%) и кои се вработени (69%).

КОМУНИКАЦИСКИ ЕФЕКТ НА ТВ КАМПАЊАТА „ИЗБЕРИ ЖИВОТ, ИМАШ ПРАВО НА ИЗБОР“

Комуникацискиот ефект на кампањата беше истражуван преку три прашања, со цел да се добие увид за начинот на кој граѓаните ја доживуваат кампањата, за пораките кои ги пренесуваат и за нивните реакции кон овие пораки, односно за прифаќањето на пораките. Од испитаниците беше побарано да дадат свое мислење дали им се допаѓаат рекламните спотови, потоа да наведат кои се главните пораки кои ТВ спотовите ги испраќаат, што беше испитувано преку прашање од отворен тип и конечно, дали се согласуваат со пораките на ТВ кампањата.

ГРАФИКОН 8 ////

Допадливост на ТВ кампањата „Избери живот, имаш право на избор“

N=762

Не ми се допаѓаат

Ниту ми се допаѓаат,
ниту не ми се допаѓаат

Ми се допаѓаат

Не знае / без одговор

ТВ спотовите од кампањата *Избери живот, имаш право на избор*, на повеќе од половина испитаници кои ги гледале (53%) им се допаѓаат, додека на 23% не им се допаѓаат. Останатите 22% немаат јасно изразен став во поглед на допадливоста на овие видео спотови. Во поглед на компаративната анализа според социо-демографските групи, најголема допадливост кон рекламните ТВ спотови за абортус изразиле Албанците (70%) наспроти Македонците (50%), потоа кампањата најмногу им се допаѓа на испитаниците кои живеат во рурални средини (69%), кои се со основно образование (68%), со муслиманска религиозна определба (66%) и со најниски месечни примања во домаќинството (65%).

ГРАФИКОН 9 ////

Главните пораки кои ги испраќа ТВ кампањата *избери живот, имаш право на избор*

N=762

Според испитаниците, главната порака која ја испраќаат владините ТВ спотови е *да не се абортира* (28%), а потоа следуваат и пораките дека *треба да се создава семејство со многу деца* (14%), дека кампањата ги едуцира за *ризиците од абортусот* (12%), но и дека пораките се конзервативни и *вршат притисок врз жената да не абортира* (11%).

ГРАФИКОН 10 ////

Прифаќање на пораките кои ги испраќа ТВ кампањата *избери живот, имаш право на избор*

N=762

63% од испитаниците кои ги гледале владините спотови за абортус, се согласуваат со пораките кои тие ги испраќаат, додека 22% изразиле несогласување со овие пораки.

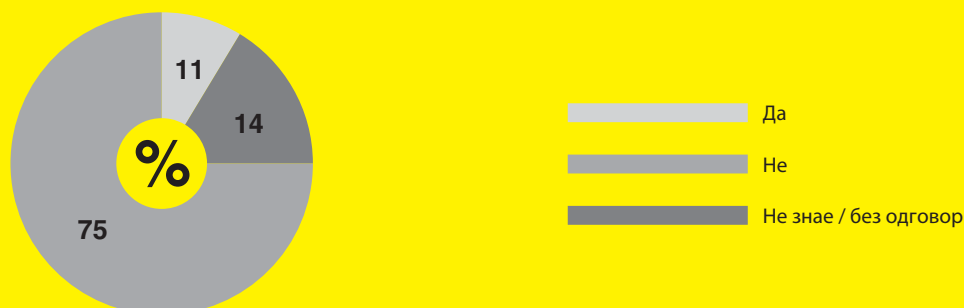
Според социо - демографските карактеристики, најголемо прифаќање на пораките од ТВ кампањата „Избери живот, имаш право на избор“ се забележува помеѓу испитаниците од албанска етничка припадност (77%), од женски пол (66%), со муслиманска религиозна определба (77%), кои живеат во рурални средини (76%), кои се невработени (67%), со основно образование (68%) и со месечни приходи во домаќинството до 12.000 денари (67%).

ВЛИЈАНИЕ НА ТВ КАМПАЊАТА „ИЗБЕРИ ЖИВОТ, ИМАШ ПРАВО НА ИЗБОР“ ВРЗ СТАВОВИТЕ ЗА АБОРТУС

Убедувањето, со намера да се изврши одредена промена на мислењето или ставовите претставува една од основните цели на секоја рекламна комуникација. Бидејќи не постојат никакви информации за ставовите кон абортус на македонските граѓани пред да започне емитувањето на ТВ кампањата, единствен начин да се измери нејзиното влијание беше преку самоперцепцијата, односно преку самопроцената на испитаниците за тоа дали рекламните спотови го промениле нивниот став кон абортус. Дополнително, се испитуваа и причините за промена на ставот кон абортус, помеѓу оние граѓани кои изјавиле дека кампањата влијаела врз нив.

ГРАФИКОН 11 //

Влијание на ТВ кампањата *избери живот, имаш право на избор*

N=762

На најголемиот дел од испитаниците (75%), телевизиската кампања не успеала да им го промени ставот кон абортус, додека само 11% изјавиле дека рекламните извршиле влијание врз нивниот став кон абортус. Според анализата по социо-демографските карактеристики, владината ТВ кампања имала најголемо влијание врз Албанците (36%), врз испитаниците кои живеат во рурални подрачја (23%), со основно образование (21%), со муслиманска вероисповед (33%), кои се на возраст од 15-24 години (19%) и врз испитаниците од женски пол (13%).

ГРАФИКОН 12 ////

Причини за промена на ставот кон абортус под влијание на ТВ кампањата

N=83

Најчестите причини зошто кампањата предизвикала промена во ставот кон абортус е бидејќи испитаниците добиле информации за ризичноста на абортусот (32%), затоа што рекламите ги едуцираат за абортусот (29%), ги потсетиле колкава е вредноста детскиот живот (животот на бебето) (14%) и бидејќи рекламите посочуваат дека треба да се размисли внимателно пред да се абортира (11%).

ЗАКЛУЧОЦИ

1. За владината кампања „Избери живот, имаш право на избор“ постои релативно висока свесност помеѓу македонските граѓани, бидејќи 61% од сите испитаници изјавиле дека гледале, односно дека се сеќаваат на некој од ТВ рекламите кои се дел од кампањата. Најголема свесност за оваа кампања се забележува помеѓу Македонците кои живеат во град и кои се со повисок степен на образование.

Може да се каже дека телевизиската анти – абортус кампања постигнала солидна свесност помеѓу генералната популација во Македонија, бидејќи 61% од сите испитаници се сеќаваат барем на еден од ТВ спотовите кои се дел од кампањата. Највисока гледаност има помеѓу Македонците (67%) кои живеат во урбани средини, со високо образование, вработени, од православна вероисповед и кои припаѓаат во категоријата со највисоки месечни приходи во домаќинството, односно над 42.000 денари, а во однос на полот и возраста не се забележани значајни разлики. Од друга страна, гледаноста помеѓу граѓаните од албанска етничка припадност е многу помала (43%), меѓутоа оваа разлика е очекувана, особено ако се има предвид фактот дека ниту еден ТВ спотовите не е адаптиран на албански јазик.

2. Владината ТВ кампања им се допаѓа на повеќе од половина испитаници (53%) кои рекле дека ја гледале, а испитаниците од албанска етничка припадност изразиле поголема допадливост кон кампањата за разлика од Македонците.

Допадливоста, односно постоењето на позитивен став кон одредена промотивна форма претставува еден од основните предуслови за рекламите да ја остварат својата основна цел: подигнување на свесноста за определена тема,

пренесување на посакуваната порака и конечно убедување, односно промена на ставовите или мислењето. Според ова истражување, кампањата *избери живот* го задоволува овој предуслов кај 53% од испитаниците. Што се однесува до социо - демографските карактеристики, интересно е да се спомене дека иако кампањата не беше јазично прилагодена за граѓаните од албанска етничка припадност, сепак тие повеќе ги евалуирале рекламните спотови како допадливи (70%), за разлика од Македонците (50%).

3. Главната порака која владината ТВ кампања ја испраќа е „да не се абортира“.

Доколку се разгледува комуникацискиот ефект на ТВ кампањата *избери живот*, може да се заклучи дека главната порака што успева да ја пренесе помеѓу граѓаните е *да не се абортира* (28%). Потоа следуваат пораките *да се создава семејство до многу деца* (14%), па дека рекламните спотови *едуцираат за ризиците од абортусот* (12%), но и дека пораките кои ги испраќаат се *конзервативни, со цел да се врши притисок врз жената да не абортира* (11%). Со помала фреквенција се споменати и пораките: *да се зголеми наталитетот* (8%), *да се избере живот, а не смрт* (8%) и *да се забрани абортусот* (6%). Се чини дека најголемиот дел од пораките кои кампањата ги пренесува, соодветствуваат со трите основни цели поради кои првенствено е создадена, според јавниот повик на владата: да се укаже на здравствените компликации, да се потенцира дека создавањето на сопствено дете е благослов и да се информира дека со абортусот се одзема живот на веќе оформен организам.

4. Генерално, голем дел на испитаници кои се свесни за ТВ кампањата, се согласуваат со пораките кои таа ги испраќа, додека овие пораки се најприфатливи за женските испитаници, од албанска етничка припадност, кои живеат во рурални средини и кои се со понизок степен на образование.

Пораките на владината ТВ кампања се прифатливи за мнозинството испитаници, бидејќи 63% од граѓаните кои се ги гледале рекламните спотови согласуваат со овие пораки, а само 22% изразиле несогласување со нив. Според социо - демографските карактеристики, најголемо прифаќање на пораките се забележува помеѓу испитаниците од женски пол, со албанска етничка припадност, муслиманска религиозна определба, кои живеат во рурални средини, кои се невработени, со понизок степен на образование и пониски месечни приходи.

5. Владината ТВ кампања имала низок убедувачки ефект, бидејќи само 11% од граѓаните кои ја гледале кампањата изјавиле дека таа го променила нивниот став кон абортус. Според овие испитаници, главната причина поради којашто кампањата предизвикала промена во нивниот став е бидејќи првенствено ги информирала за ризичноста од прекинување на бременоста.

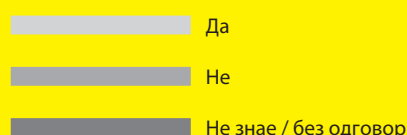
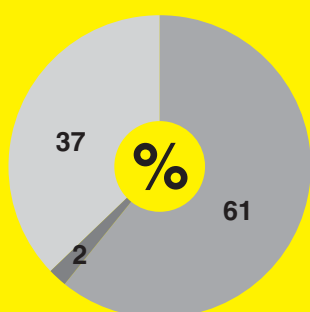
Успешноста на кампањата не е голема, ако се оценува според убедувачкиот ефект кој го имала врз испитаниците, бидејќи само 11% од испитаниците кои гледале барем еден од ТВ спотовите, изјавиле дека тие го промениле нивното мислење за абортус, додека 75% рекле дека кампањата немала влијание врз нив. Најчестата причина зошто испитаниците го промениле својот став е поради тоа што кампањата ги информирала дека *абортусот е ризичен* (32%), а други почесто споменувани причини се дека *рекламите едуцираат за абортусот* (29%) и дека *потсетуваат колку многу вреди новиот живот, односно животот на бебето* (14%). Најподложни на влијанието на кампањата се најмладите испитаници (15-24 години), од женски пол, албанска националност, муслиманска вероисповед, кои живеат во рурални подрачја, со основно образование и најниски месечни приходи во домаќинството.

2.3. ИНФОРМИРАНОСТ И СТАВ КОН НОВИТЕ ИЗМЕНИ ВО ЗАКОНОТ ЗА АБОРТУС

Новите измени во законот за абортус беа усвоени само неколку дена пред да започне фазата на прибирање на податоци за истражувањето, така што јавната дебата и медиумското внимание сè уште беа насочени кон оваа тема. Во оваа секција, информираноста за законските измени се испитуваше со две прашања, односно дали испитаниците се запознаени за новите измени во законот за абортус и второто, како според нив овие измени ќе се рефлектираат врз правото за слободен избор на жената.

ГРАФИКОН 13 ////

Информираност за новите измени во законот за абортус

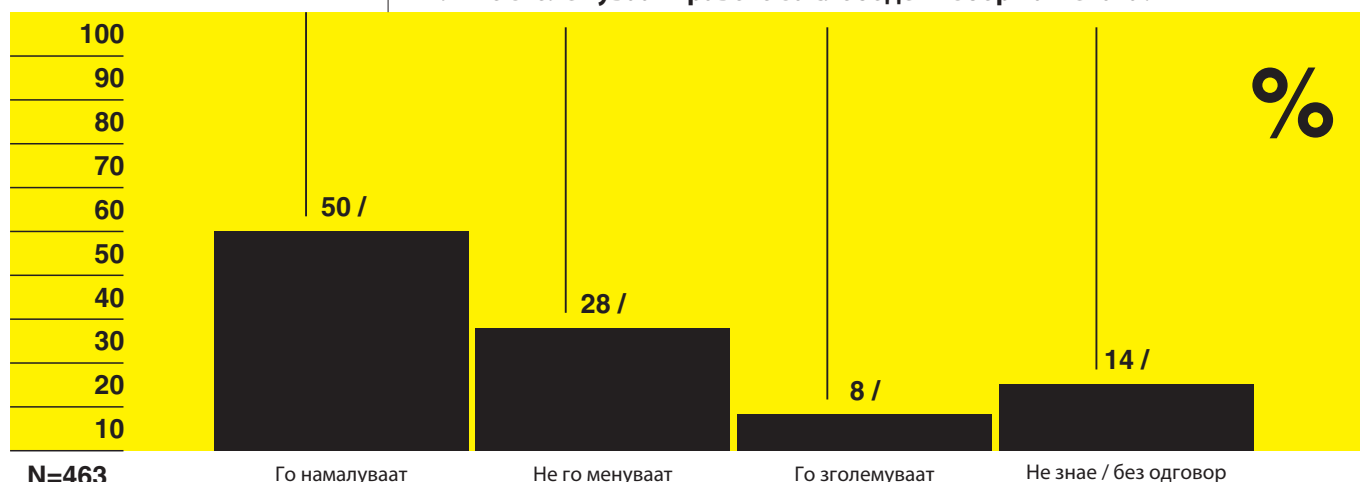
N=1252

Повеќе од половина испитаници (61%) не се запознаени со новите измени во законот за абортус, додека само 37% од испитаниците изјавиле дека се информирани за новите законски измени за абортус. Од споредбената анализа помеѓу социо-демографските групи, најинформирани граѓани за новите измени во законот за абортус се оние со високо образование (54%), кои имаат повисоки месечни примања во домаќинството (47%), на возраст од 25-44 години (41%), кои се со македонска етничка припадност (41%), кои живеат во урбани населени места (44%), кои се вработени (43%) и пензионери (43%).

ГРАФИКОН 14 ////

Став кон новите измени во законот за абортус во однос на правото за слободен избор на жената

Дали новите измени во законот за абортус го намалуваат или го зголемуваат правото за слободен избор на жената?

N=463

Го намалуваат

Не го менуваат

Го зголемуваат

Не знае / без одговор

Половина од оние испитаници кои се информирани за новиот закон (50%), сметаат дека овие законски измени го намалуваат правото за слободен избор на жената, додека само 8% сметаат дека измените го зголемуваат правото на слободен избор. За 28% од испитаниците, законските измени за абортус не го менуваат правото на слободен избор на жената.

ЗАКЛУЧОЦИ

1. Покрај тоа што помал дел од граѓаните се информирани за новите измени во законот за абортус, половина од оние кое се запознаени сметаат дека новите промени во законската регулатива за абортус ќе го ограничат правото на слободен избор на жената.

Иако новиот закон за абортус беше доста актуелна тема додека траеше прибирањето на податоците, само 37% од сите испитаници се информирани за овие промени. Профилот на испитаници кои ги познаваат новите законските измени е следен: на возраст од 25-44 години, од македонска националност, живеат во урбани средини, вработени и пензионери, претежно со високо образование, православни, со повисоки месечни примања во домаќинството. Во поглед на тоа како ги евалуираат законските измени во однос на правото на жената за слободен избор, половина од испитаниците сметаат дека, новите законски промени го намалуваат правото на жената за слободен избор, за 28% измените не го менуваат правото, а само мал дел од испитаниците сметаат дека правото на слободен избор ќе се зголеми.

3. СТАВ КОН АБОРТУСОТ ПОМЕЃУ ГИНЕКОЛОЗИТЕ

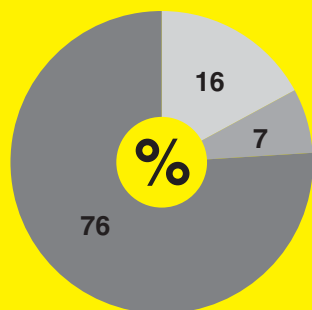
Истражувањето кое се спроведе помеѓу 55 гинеколози во Македонија, беше со цел да се утврди нивниот генерален став кон абортусот, како и ставовите за ризиците од оваа медицинска интервенција. Исто така се испитуваше и нивниот став кон новите измени во законот за абортус од два аспекти: од една страна, на кој начин овие измени во пракса ќе влијаат врз слободниот пристап до абортус и од друга страна, како законските измени во пракса ќе се одразат врз заштитата на здравјето на жената.

3.1. СТАВОВИ КОН АБОРТУСОТ

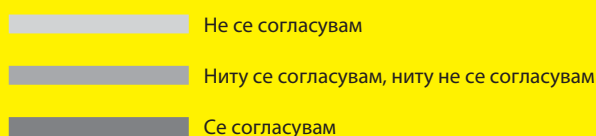
ГРАФИКОН 15 //

Генерален став за абортусот

Дали се согласувате или не се согласувате со следното тврдење: жената во Р.М. треба сама да ја донесе одлуката за абортус?

N=55

Мнозинството гинеколози (76%) имаат став дека правото на жената за слободен пристап до абортус не треба да се ограничи, бидејќи се согласуваат дека жената треба самата да ја донесе одлуката за абортус, а само 16% од гинеколозите не се согласуваат со ова тврдење.

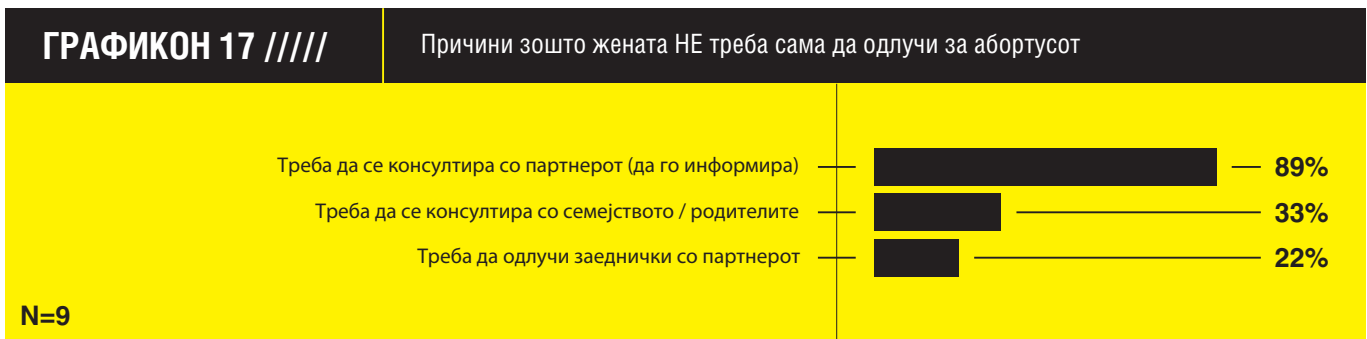
ГРАФИКОН 16 //

Причини зошто жената треба сама да одлучи за абортусот

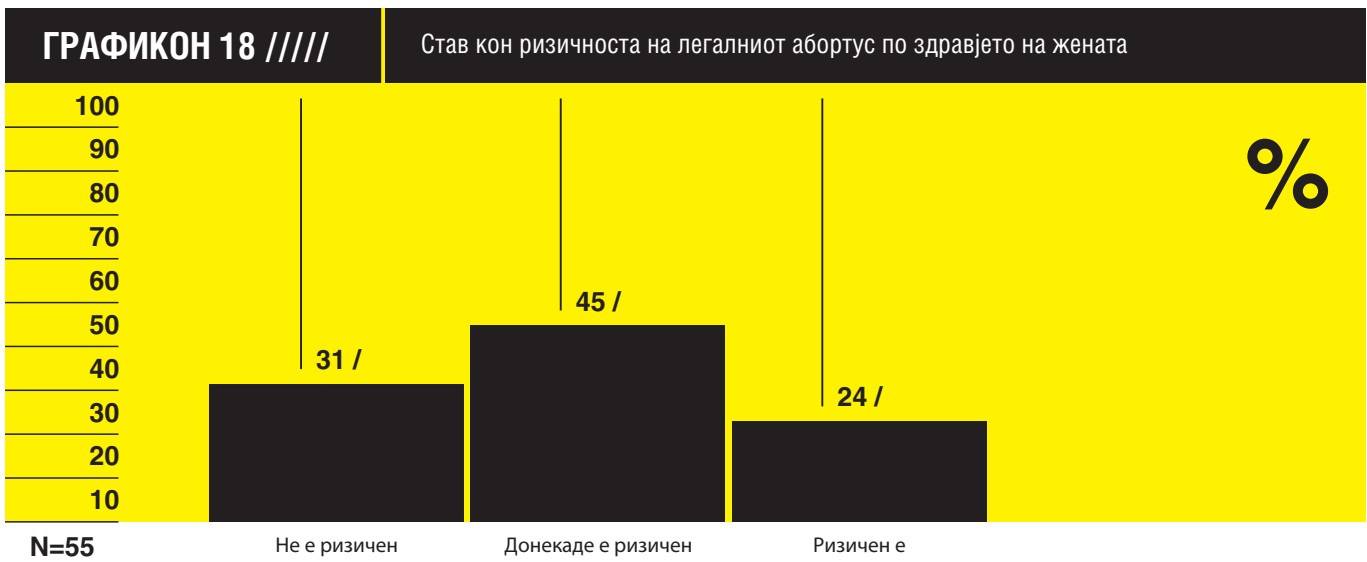

N=42

Според оние гинеколози кои сметаат дека правото на абортус не треба да се ограничи, главните причини зошто жената треба да сама да донесе одлука за прекинувањето на бременоста се: *жената одлучува за себе и за сопствениот живот (45%), жената е одговорна за своето тело/здравје (43%) и жената е носител на бременоста (24%).*

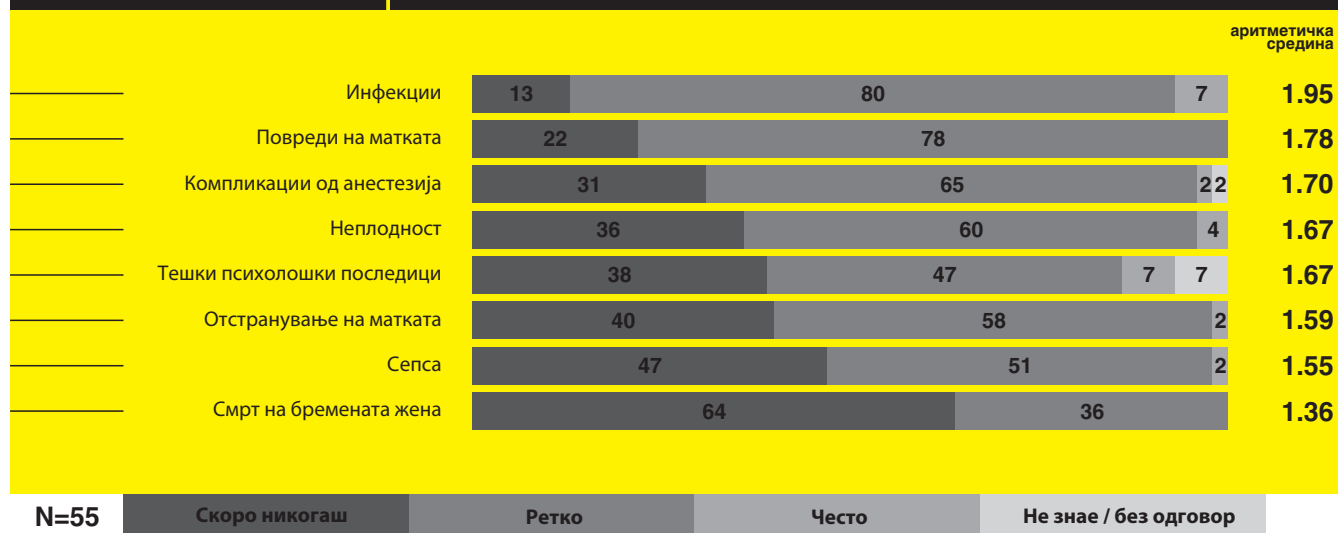
Главната причина зошто дел од гинеколозите не се согласуваат дека жената треба сама да ја донесе одлуката за прекинување на бременоста е бидејќи сметаат дека *жената треба да се консултира со партнерот*, односно *да го да го информира (89%)*, а потоа следува дека *треба да се консултира со семејството/родителите (33%)* и дека *треба да одлучи заеднички со партнерот (22%)*.

Најголем број од гинеколозите (45%) сметаат дека легалниот абортусот е донекаде ризичен, меѓутоа разликата во однос на останатите одговори не е статистички значајна: абортусот не е ризичен (31%) и абортусот е ризичен (24%).

ГРАФИКОН 19 ////

Здравствени последици од легалниот абортус

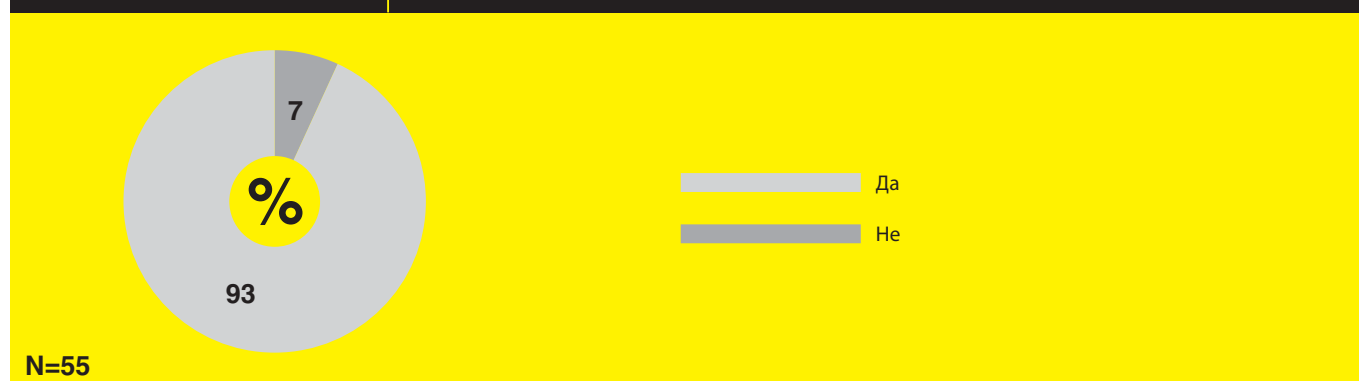

Генерално, според гинеколозите малку е веројатно после легалниот абортус да се случи некоја од осумте наведени последици, бидејќи одговорите на испитаниците претежно се движат помеѓу *скоро никогаш* и *ретко*. Доколку помеѓу себе се споредат здравствените последици во однос на аритметичката средина, најголема е веројатноста да се случат инфекции (1.95), повреди на матката (1.78) и компликации од анестезија (1.70). Интересно е да се забележи дека според 7% од гинеколозите инфекциите и тешките психолошки последици се компликации кои може често да се појават после медицинската интервенција на прекинување на бременоста.

3.2. ИНФОРМИРАНОСТ И СТАВ КОН НОВИТЕ ИЗМЕНИ ВО ЗАКОНОТ ЗА АБОРТУС

ГРАФИКОН 20 ////

Информирааност за новите измени во законот за абортус

Најголемиот дел од гинеколозите (93%) се запознаени со новите измени во законот за абортус, додека 7% одговориле дека не се информирани за измените.

ГРАФИКОН 21 /////

Влијание на законските измени врз слободниот пристап до абортус

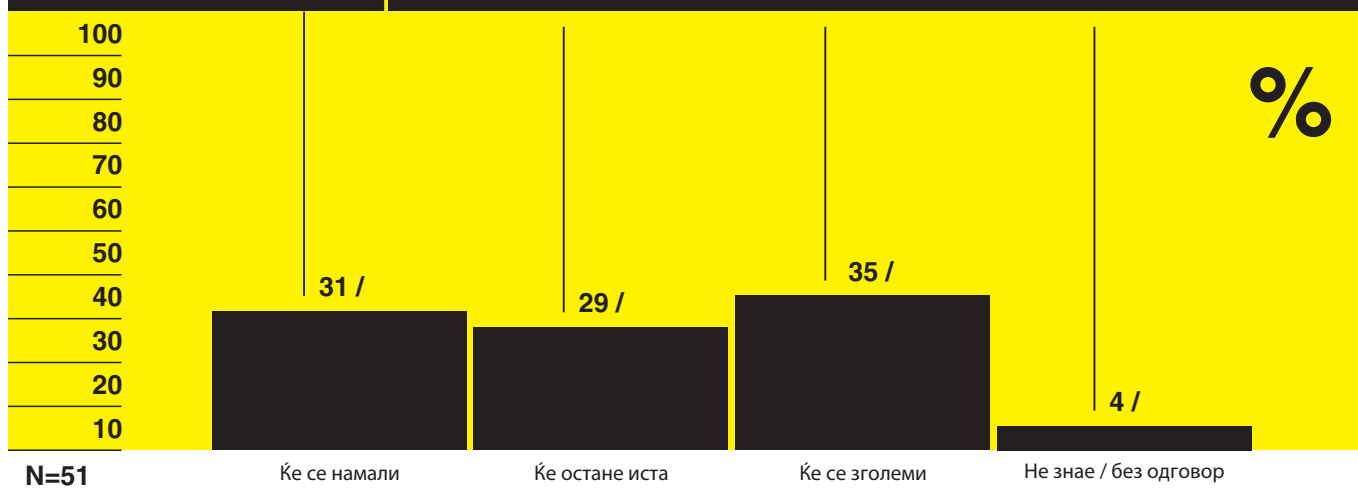
Како новите измени во законот, во пракса ќе влијаат врз слободниот пристап до абортус?

За најголем дел од гинекологите (71%) новите законски измени ќе го отежнат слободниот пристап до абортус, а за 24% слободниот пристап до абортусот ќе остане ист. Ниту еден од испитаниците не дал одговор дека новите законски измени ќе го олеснат слободниот пристап до абортус.

ГРАФИКОН 22 /////

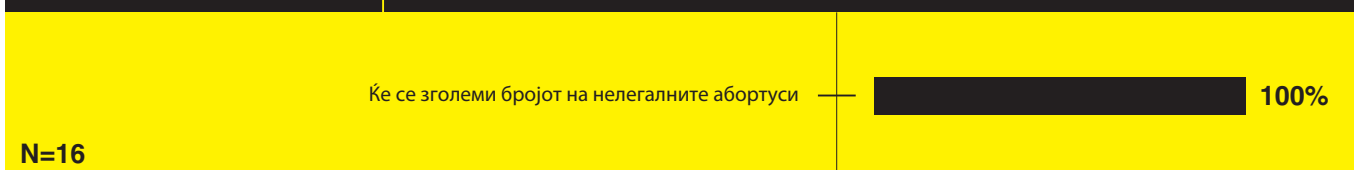
Влијание на законските измени врз заштитата на здравјето на жената

Најмногу од гинекологите сметаат дека новите законски измени ќе ја зголемат заштитата на женското здравје (35%), меѓутоа разликата во однос на останатите одговори, дека заштитата ќе се намали (31%) и дека заштитата ќе остане иста (29%), е мала и статистички незначајна.

ГРАФИКОН 23 /////

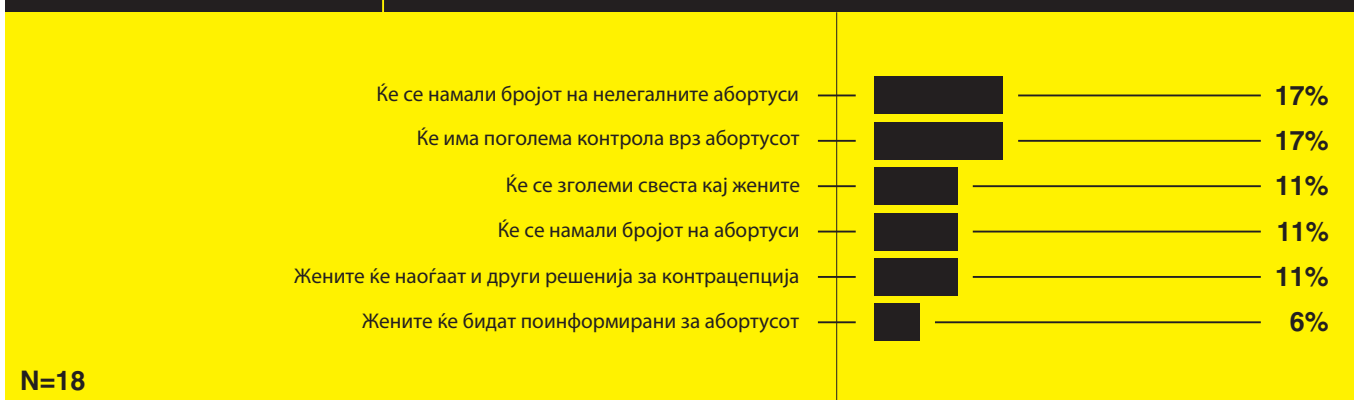
Причини за намалување на заштитата на здравјето на жената со новиот закон

Сите гинеколози кои рекле дека законските измени ќе ја намалат заштитата на женското здравје, наведуваат само една причина за да го аргументираат своето мислење: дека *ќе се зголеми бројот на нелегалните абортуси* (100%).

ГРАФИКОН 24 /////

Причини за зголемување на заштитата на здравјето на жената со новиот закон

Гинекологите кои сметаат дека новите законски измени ќе ја зголемат заштитата на женското здравје, како главна причина за својот став наведуваат дека со законските измени *ќе се намали бројот на нелегалните абортуси* (17%) и дека *ќе постои поголема контрола врз абортусот* (17%).

ЗАКЛУЧОЦИ

1. Најголемиот дел од гинеколозите (76%), сметаат дека абортусот треба да биде право на слободен избор на жената, бидејќи според нив жената сама одлучува за себе и е одговорна за сопственото тело и здравје.

Најголем дел од гинеколозите сметаат дека правото на абортус на жената не треба да се ограничи (76%), поради тоа што жената одлучува сама за себе (45%) и жената е одговорна за сопственото тело и здравје (43%). Наспроти нив, 16% од гинеколозите сметаат дека жената не треба самата да ја донесе одлуката за абортус, туку дека таа треба да се консултира, односно да го информира партнерот.

2. Гинеколозите сметаат дека легалниот абортус е донекаде ризичен (45%), а најверојатни здравствени ризици кои може да случат после прекинување на бременоста се инфекции, повреди на матката и компликации од анестезија.

Во однос на ризиците од абортус, гинеколозите најмногу сметаат дека абортусот е донекаде ризичен (45%), за 31% не е ризичен, а 24% сметаат дека е ризичен. Ставот на гинеколозите за можните здравствени компликации после легалниот абортус, се движат во рангот на одговори „скоро никогаш“ и „ретко“, а последици со најголема веројатност да се случат се инфекции, повреди на матката и компликации од анестезија.

3. Скоро сите гинеколози (93%) се информирани за новите измени во законот абортус, а 71% од нив сметаат дека овие измени ќе го отежнат слободниот пристап до абортус.

За разлика од општата популација, гинеколозите се многу повеќе информирани за новите измени во законот за абортус (93%), од кои 71% сметаат дека новите измени ќе го отежнат слободниот пристап до абортус, додека за 24% пристапот ќе остане ист.

4. Помеѓу гинеколозите има поделени мислења за тоа како законските измени ќе влијаат врз заштитата на здравјето на жената, така што 35% сметаат дека заштитата ќе се зголеми, а за 31% заштитата на женското здравје ќе биде намалена поради тоа што очекуваат да се зголеми бројот на нелегалните абортуси.

На прашањето за влијанието на законските измени врз заштитата на женското здравје, 31% од гинеколозите сметаат дека заштитата ќе се намали, 29% дека ќе остане иста, а за 35% новите законски измени ќе ја зголемат заштитата на женското здравје. Сите гинеколози кои сметаат дека заштитата ќе се намали, наведуваат дека всушност новите законски измени ќе предизвикаат зголемување на бројот на нелегални абортуси (100%). Наспроти нив, испитаниците кои сметаат дека новите законски измени ќе ја зголемат заштитата на здравјето на жената, посочуваат дека промените ќе донесат поголема контрола врз абортусот (17%) и намалување на бројот на нелегални абортуси (17%).

**МЕДИУМСКИТЕ
КАМПАЊИ
ЈА МЕНУВААТ
СВЕСТА.**

X. E. P. A.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

A Member Association of

IPPF
European Network

International
Planned Parenthood
Federation